

BENCONT GROUP

ROČNÍK 2023 | ČÍSLO 04

BENCONT WEEKLY REPORT

Severomorské energetické centrum

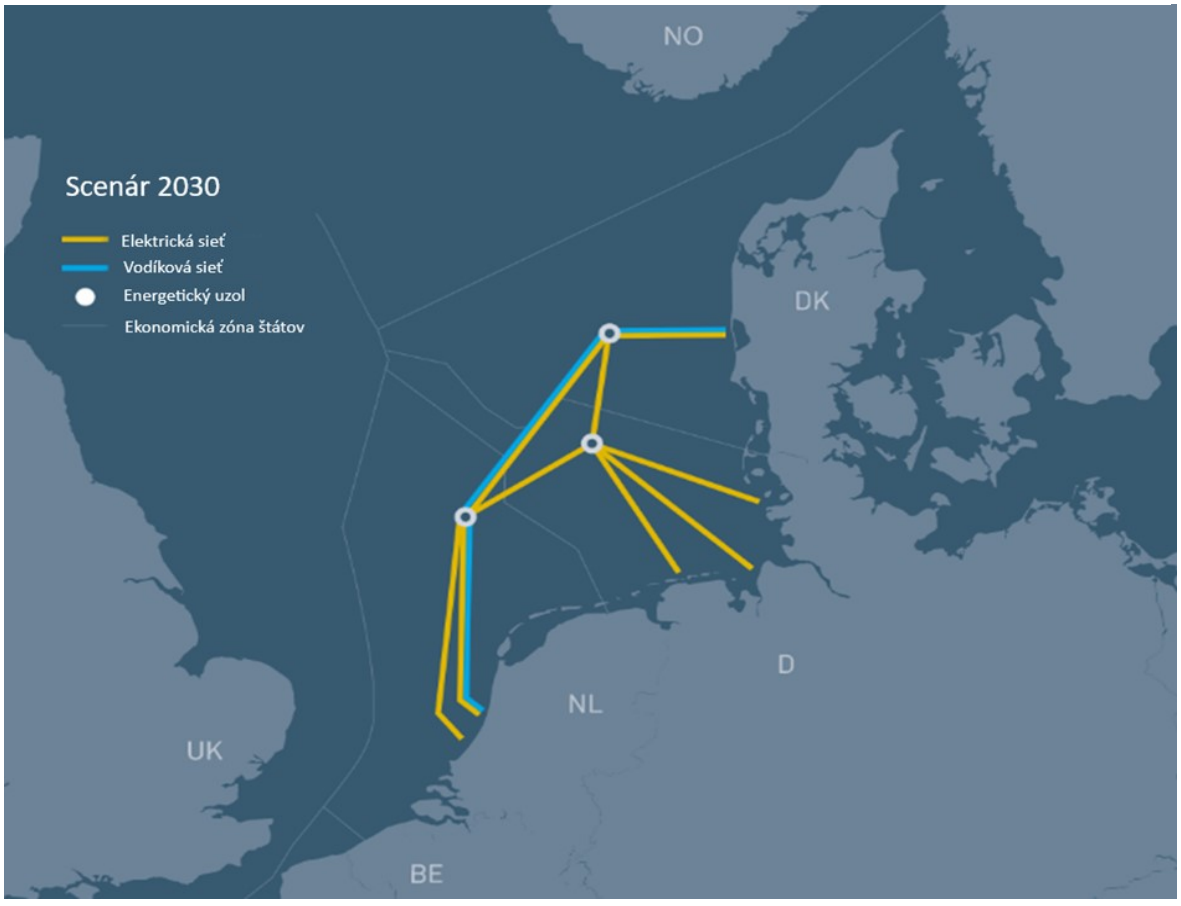
V TOMTO ČÍSLE:

Štáty Nemecko, Dánsko, Holandsko a Belgicko sa zaviazali vybudovať v Severnom mori energetické centrum veternej energie, ktoré do roka 2050 desaťnásobne zvýši produkciu energie z vetra. Maďarsko sa dostalo do čela najrýchlejšie rastúcej inflácie v EÚ. Nemecku sa podarilo odpojiť od ruského plynu. Otázkou zostáva na ako dlho je to udržateľné. S ekonomikou eurozóny to nevyzerá až tak zle, ako sa predpokladalo. Nezamestnanosť sa na Slovensku koncom roka mierne zvýšila. Európska centrálna banka bude naďalej zvyšovať sadzby. Japonský medzinárodný obchod zvýšil svoj deficit. Technologickí giganti vo veľkom prepúšťajú. Vo Švédsku boli objavené zásoby vzácnych zemín.

ČO PRINESIE SEVEROMORSKÉ ENERGETICKÉ CENTRUM ?

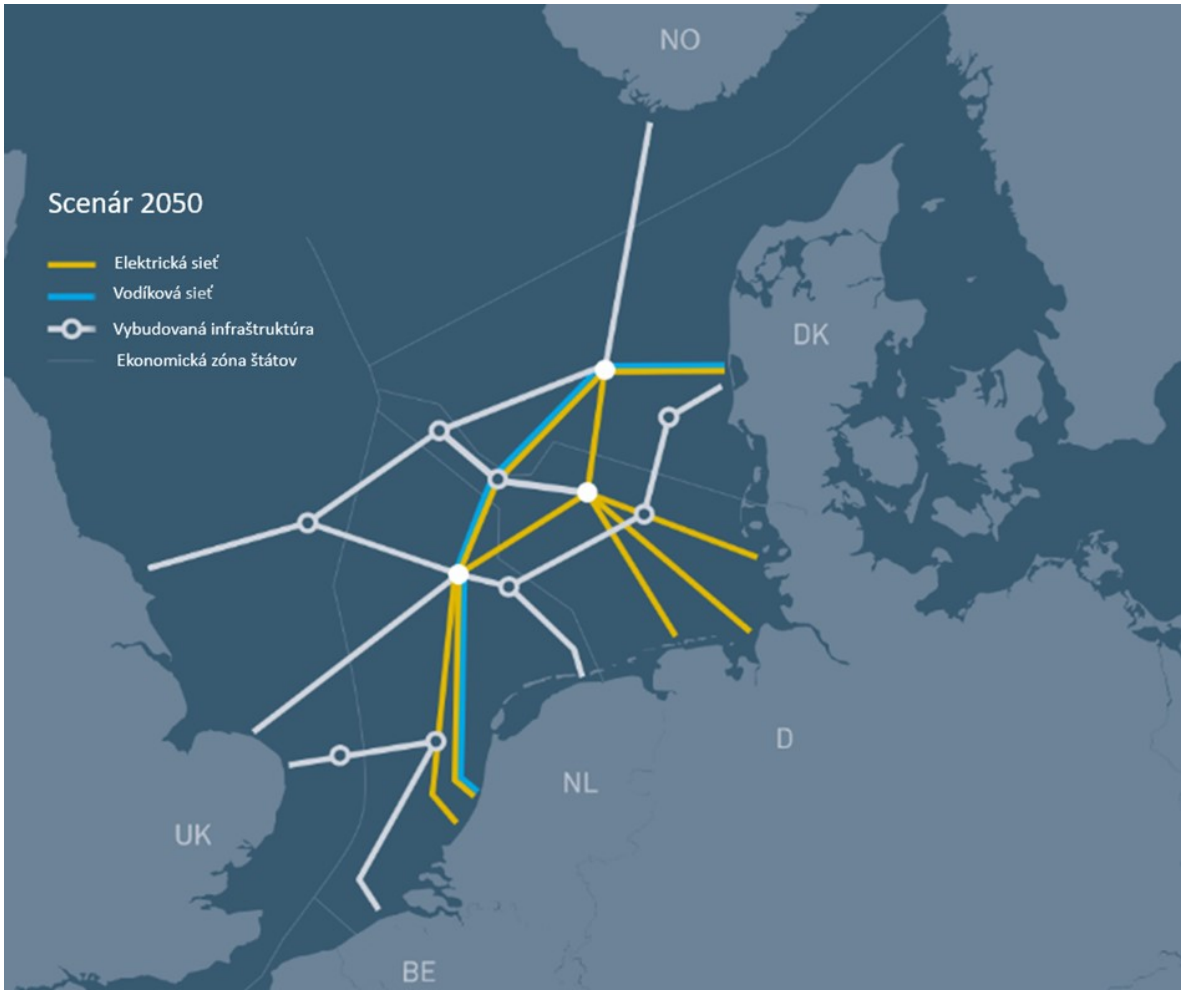
Štáty Nemecko, Dánsko, Holandsko a Belgicko sa zaviazali vybudovať v Severnom mori energetické centrum veternej energie, ktoré do roka 2050 desaťnásobne zvýši produkciu energie z vetra. Kapacita na produkciu veternej energie vyrábanej na mori by mala dosiahnuť 65 GW do roka 2030, a následne 150 GW do roka 2050. Veľká elektráreň vybudovaná v Severnom mori tak pomôže znížiť závislosť na energiách z Ruskej federácie, a rovnako je plán v súbehu s Európskou zelenou dohodou. V tomto článku sa pozrieme, ako bude Severomorské centrum veternej energie fungovať, a aké výhody prinesie pre európsky energetický trh. Energetická farma vybudovaná v severnom mori sa bude skladať z 15 tisíc výkonných off-shore veterných turbín. V prepočte podľa produkčnej kapacity, by tieto turbíny mali do roku 2030 vyrábať približne 569,4 TWh elektrickej energie ročne. Pre porovnanie Nemecko, ako najväčší európsky spotrebiteľ energie, aktuálne spotrebuje 507 TWh ročne. V roku 2030 by tak elektráreň dokázala pokryť spotrebu Nemecka na 112%. Do roku 2050 by ročná produkcia tejto farmy mala vzrásť na 1314 TWh. Aktuálna spotreba elektrickej energie celej Európy predstavuje približne 4 000 TWh ročne. Pri aktuálnych úrovniach spotreby, by teda produkcia severomorskej elektrárne pokryla spotrebu Európy na 33%. Koordinované zavádzanie energetickej kapacity s viacerými prepojeniami medzi štátmi Severného mora je oveľa efektívnejšie, ako štandardné pripojenie jednotlivých nových veterných elektrární k jej domovskej krajine. Na obrázkoch 1 a 2 môžeme vidieť, ako by mali jednotlivé prepojenia Severomorského energe-

Obrázok 1: Severomorské energetické centrum, rok 2030

Scenár do roka 2030 počíta s prepojením energetického centra medzi Dánskom, Nemeckom, a Holandskom.

Obrázok 2: Severomorské energetické centrum, rok 2050

Do roku 2050 by mal projekt prepájať aj Belgicko, Veľkú Britániu a Nórsko.

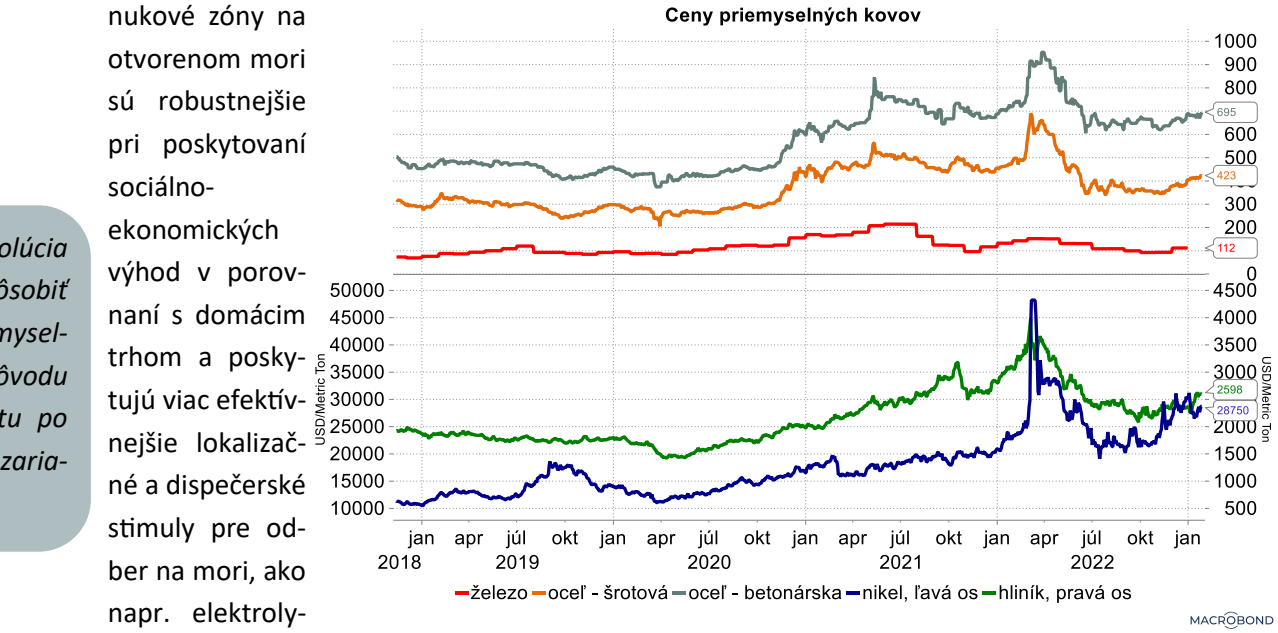
tického centra vyzerať. Energetické centrum bude technologicky veľmi pokročilé a bude využívať najnovšie technológie energetického sektora. Okrem toho, že centrum sa bude do určitej miery snažiť alokovať dodávky energie práve na tie miesta, kde je najviac potrebná, takisto sa z prebytočnej energie bude vyrábať palivo budúcnosti „zelený vodík". Spoločným cieľom aliancie krajín, ktoré pracujú na energetickom centre, je tiež do roka 2030 vytvoriť kapacitu elektrolýzy (proces, ktorý pomocou elektrickej energie rozdeľuje vodu na vodík a kyslík) v objeme 20 GW. Elektráreň tak bude pozostávať z viacerých prepojených uzlov pre elektrickú energiu, a taktiež pre prepravu vodíka. Zlepšenie infraštruktúry pre vodíkové palivo by mohlo v nasledujúcich rokoch viesť aj k jeho rozšírenejšiemu využívaniu. Do roka 2030 by mali byť vybudované 3 uzly, ktoré budú prepájať Dánsko, Nemecko a Holandsko. Následne do roku 2050 bude prepojené aj Belgicko a štáty mimo EÚ – Veľká Británia a Nórsko. Dokopy by malo byť vystavaných až 10 uzlov, vďaka ktorým sa bude energia redistribuovať na pevninu. Celkovo by kapacita 150 GW, ktorú prinesie elektráreň, mala zásobovať elektrickou energiou až 230 miliónov domácností.

Aké náklady a výnosy prinesie elektráreň pre energetický trh ?

Konzorcium NSWPH vypracovalo analýzu nákladov a výnosov. Ide však iba o základné predpoklady výstavby elektrárne, bez konkrétnych zistených nákladov. Prvé výsledky analýzy nákladov a výnosov sú sľubné z hľadiska sociálno-ekonomického blahobytu spôsobeného tzv. overplantingom. Oveplanting predstavuje situáciu, kedy kapacita veternej energie na mori v uzle presahuje kapacitu infraštruktúry tohto uzla. Toto má za následok vyššiu ročnú produkciu veternej energie na mori. Výhodou projektu je aj rozdielne postavenie ponukových zón. Po-

Energetická revolúcia by mohla spôsobiť rast cien priemyselných kovov, z dôvodu zvýšeného dopytu po energetických zariadeniach.

nukové zóny na otvorenom mori sú robustnejšie pri poskytovaní sociálno-ekonomických výhod v porovnaní s domácim trhom a poskytujú viac efektívnejšie lokalizačné a dispečerské stimuly pre odber na mori, ako napr. elektrolyzéry. Implementáciu offshore ponukových zón možno realizovať za 9 - 18 mesiacov. Na druhej strane výstavba takejto elektrárne prinesie zúčastneným krajinám vysoké investičné náklady. Najväčším nákladom je výstavba veterných turbín. Cena veterných turbín sa pohybuje na úrovni 1,3 milióna USD za 1MW produkčnej kapacity. Bežné pevninské turbíny dosahujú kapacitu produkcie na úrovni 2 - 3 MW, čiže ich cena sa pohybuje v intervale 2,6 - 3,9 miliónov USD. Námorné veterné turbíny sú však oveľa robustnejšie a momentálne najvýkonnejšie turbíny dosahujú kapacity 14 MW. Celé Severomorské energetické centrum by malo obsahovať 15 tisíc turbín. Ak by sme počítali so situáciou, že všetky nainštalované turbíny budú práve najvýkonnejšie 14 MW modely, inštalácia všetkých turbín v energetickom centre by za súčasných cien stála približne 363 miliárd USD. Táto suma ešte nepočíta zvyšok infraštruktúry, kam patria uzly, elektrolyzéry, káblové prepojenia a ostatné. Najvýkonnejšia veterná turbína dokáže vyprodukovať 74 GWh energie ročne. Ak by sme zohľadnili zníženú produkciu energie z dôvodu slabšieho vetra a zvýšené náklady na inštaláciu, môžeme odhadnúť ročnú návratnosť projektu. Ak by sme odhadovali výkonnosť produkcie na úrovni 40% kapacity turbíny (bežná je 60-63%), pri aktuálnej cene elektrickej energie v Nemecku, ktorá je na úrovni 167 EUR/MWh, by návratnosť projektu dosahovala 3 roky. Ak by cena klesla na úroveň 100 EUR/ MWh, návratnosť by sa predĺžila na 5 rokov. Pri priemernej nemeckej cene za posledných 23 rokov na úrovni 50 EUR/MWh, by návratnosť dosiahla 10 rokov. Veterné turbíny sa vyrábajú z priemyselných kovov, najmä z ocele a do výroby vstupujú aj železo, nikel alebo hliník. Tieto kovy v posledných rokov zaznamenali vysokú volatilitu, kvôli čomu nie je z dlhodobého hľadiska predvídať celkovú výšku nákladov. Do budúcnosti sa taktiež predpokladá s energetickou revolúciou a prechod na obnoviteľné zdroje bude zvyšovať dopyt po týchto komoditách. Ak sa teda výrazne nezvýši ponuková strana týchto kovov, môžeme očakávať nárast cien.

*Pri aktuálnych cenách elektrickej energie by ročná návratnosť väčšinovej časti projektu dosiahla **3 roky.***

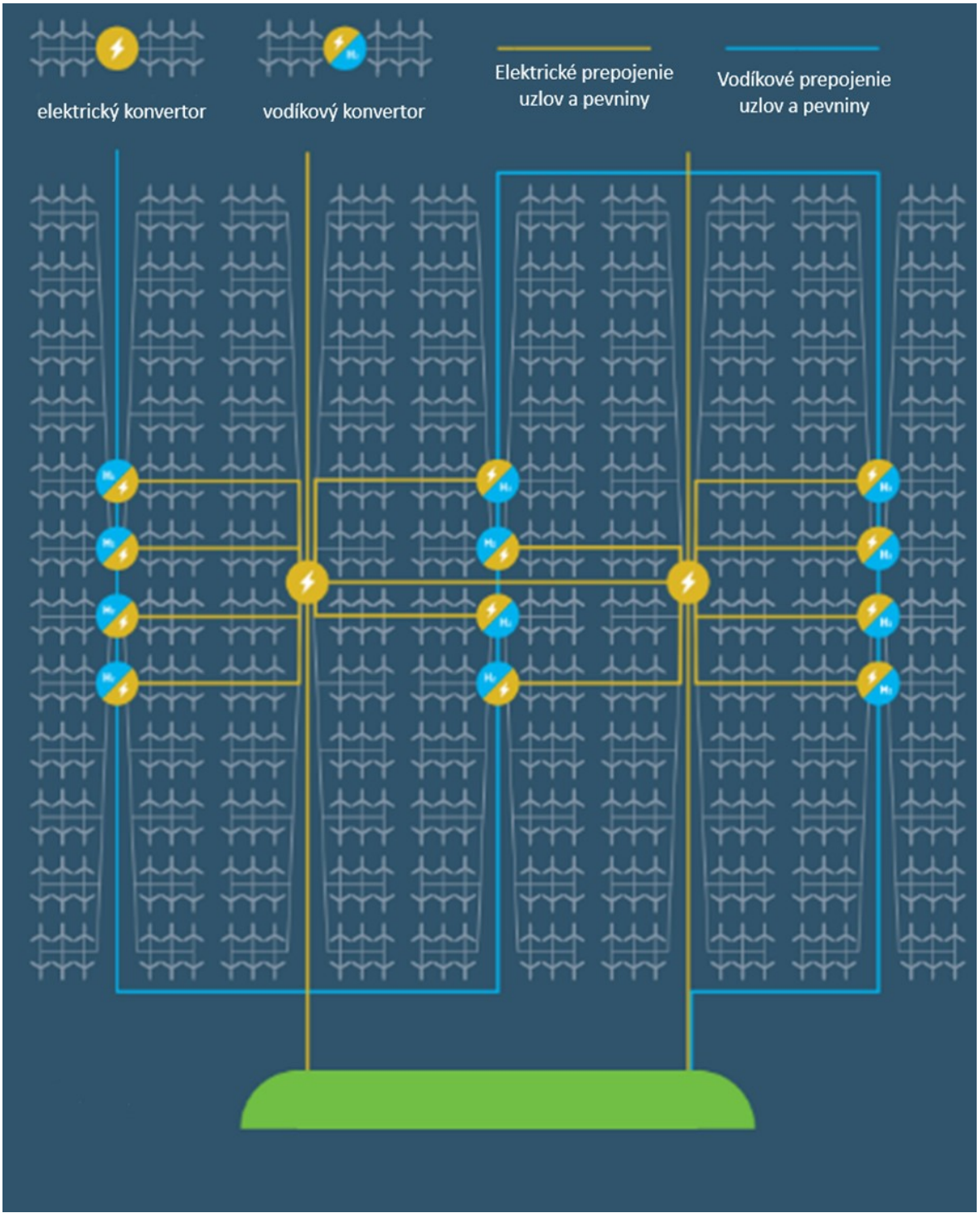
Odhadovaná produkcia turbíny	***Náklady projektu***
49 GWh ročne	*363 miliárd EUR*
Cena elektrickej energie (EUR)	***Ročná návratnosť***
167	*3*
100	*5*
50	*10*

Ako bude elektráreň fungovať ?

Energetická farma je technologicky veľmi vyspelá, a tým pádom aj náročná na zdroje a celkovú realizáciu projektu. Štúdia o realizovateľnosti projektu od konzorcia

NSWPH došla k záveru, že, model elektrárne hub and spoke (špecifický model elektrárne pozostávajúci z viacerých energetických uzlov) je technicky realizovateľný. Uzly budú zohrávať ústrednú úlohu v budúcej zelenej elektrárni v Severnom mori. Buď ako platformy, alebo energetické ostrovy. Budú zhromažďovať energiu z veterných turbín, budú sa spájať s pobrežím alebo s inými uzlami a v niektorých prípadoch budú dokonca premieňať elektrickú energiu na vodík. Realizácia zahŕňa vybudovanie kesónov (dutý kváder bez dna, ktorý sa používa na vykonávanie prác na dne morí) ako uskutočniteľnú alternatívu pre vybudovanie uzlov. V niektorých prípadoch sa bude vodík pomocou elektrolýzy vyrábať priamo v námorných energetických ostrovoch, v iných už priamo na pevnine. Výhodou námornej výroby vodíka je skutočnosť, že by bolo možné použiť už existujúce plynovody, ktoré by sa transformovali a upravili na tran-

Obrázok 3: stavebnicový model elektrárne

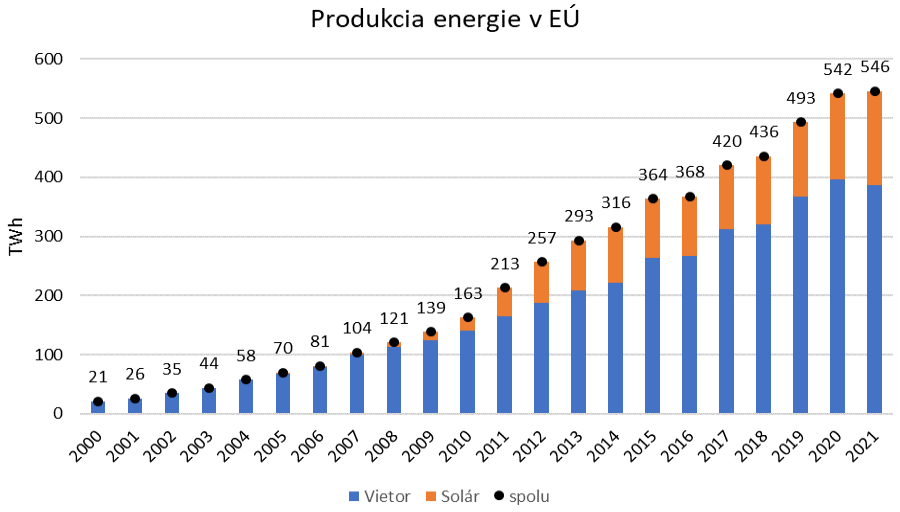

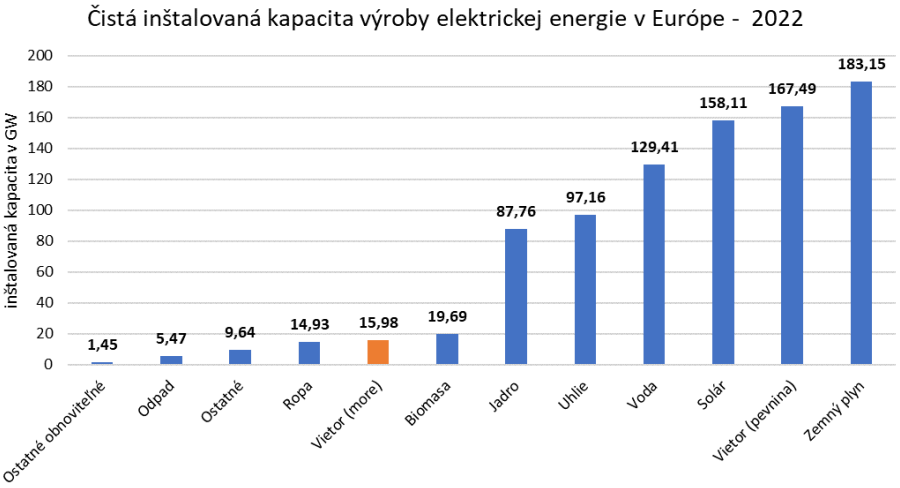
Stavebnicový model na mori sa dá okrem výroby elektrickej energie, priamo využiť na výrobu vodíka z morskej vody.

*K produkcii energie z obnoviteľných zdrojov v rámci EÚ najviac prispievajú solárne a veterné elektrárne— **19%** celej produkcie.*

Najväčšiu inštalovanú kapacitu výroby energie v rámci EÚ majú plynové elektrárne. Nasleduje vietor a solár, tie však majú nízku efektivitu.

sport vodíka. Problémom tohto dizajnu však sú zvýšené náklady pri odsoľovaní vody. Celá elektráreň bude vystavaná na modulárnom (stavebnicovom) princípe. Modulovú stavbu Severomorskej elektrárne je možné prirovnať k stavebnici LEGO. K celej stavbe je možné pridávať ďalšie veterné turbíny, viac konvertorových staníc či viac staníc na produkciu vodíka. Čo je najdôležitejšie, do celej stavebnice je postupom času možné pripájať viac uzlov bez toho, aby sa museli búrať alebo prestavovať ostatné časti. Stavebnicový model prináša teda viacero výhod:

→ Vďaka stavebnicovému modelu minimalizuje riziko, že bude mať uviaznuté alebo neoptimálne aktíva,

→ umožňuje rozšírenie v rámci uzlov alebo prostredníctvom nich, do iných častí Severného mora a rieši závislosti medzi jednotlivými stavebnými prvkami a funkciami uzlov,

→ umožňuje rozširovanie, aby sa dosiahli úspory pri rešpektovaní obmedzení stanovených v dôsledku technologického vývoja a limitov systémovej integrácie.

Momentálna situácia v energetickom sektore EÚ

Európska Únia sa snaží byť na základe Európskej zelenej dohody uhlíkovo neutrálna do roku 2050. K tomu je potrebné presunúť výrobu elektrickej energie z fosílnych palív ako je ropa, uhlie či zemný plyn, ktoré tvorili väčšinu zdrojov na výrobu elektriny v únii. V roku 2021 tvorila produkcia elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov 1068 TWh, čo predstavuje až 37% z celkovej 2886 TWh produkcie EÚ. Najviac k produkcii z obnoviteľných zdrojov prispievali práve veterné elektrárne 387 TWh. Spolu s veternými k produkcii z obnoviteľných zdrojov prispievali aj solárne elektrárne 159 TWh. Iba tieto dva zdroje tvorili 19% celkovej produkcie EÚ. Keby sčítame celkovú inštalovanú výrobnú kapacitu energie z námorného aj pevninského vetra, dostaneme hodnotu 183,47 GW, čo je najväčšia zložka zo všetkých foriem produkcie energie v Európe. Podiel kapacity pevninskej a námornej veternej energie je 90 ku 10. Podiel veternej energie na celkovej energetickej kapacite EÚ predstavuje 20%. Vybudovaním Severomorského energetického centra

by sa kapacity produkcie energie z vetra mala zvýšiť na 330 GW, čo by pri dnešných hodnotách tvorilo 32% z celkovej kapacity. Celkový podiel veternej energie by ale mohol byť ešte vyšší, nakoľko by bolo možné obmedziť produkciu z fosílnych zdrojov (uhlia, ropy, plynu).

Silné a slabé stránky projektu

+ Celá farma je z hľadiska infraštruktúry veľmi dobre navrhnutá, keďže svojimi uzlami do roku 2050 spojí až 6 európskych štátov.
+ Decentralizovaný a stavebnicový dizajn pomôže zefektívniť európsky energetický trh a vytvoriť aj priestor pre výrobu vodíka, ktorý bude používaný ako palivo.
+ Ide o obnoviteľný zdroj energie, ktorý nezanecháva vysokú uhlíkovú stopu.
+ Zapojenie Nórska do systému energetického centra. Nórsko je čistým exportérom energií, keď podiel produkcie z obnoviteľných zdrojov tvorí až 108%. Toto prepojenie by pre Európu znamenalo dostatočné pokrytie aj pri vyššom dopyte po elektrine.
+ Vďaka znovuotvoreniu ekonomiky by bolo možné projekt realizovať v zrýchlenom režime, podobne ako pri LNG termináloch.
+ Nízka ročná návratnosť.

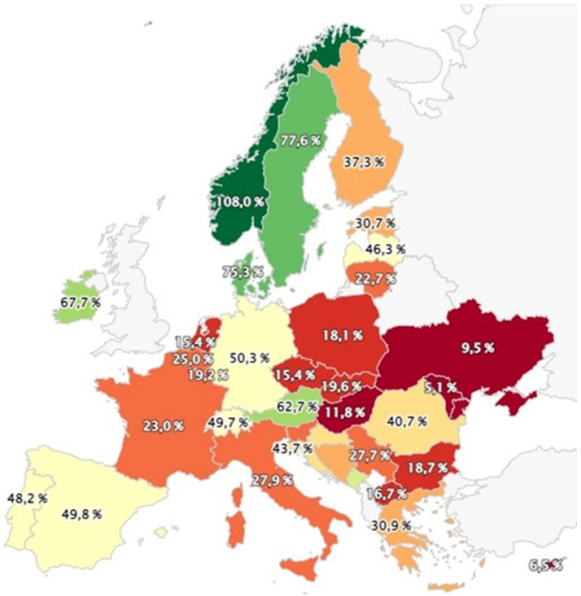
Záver

Projekt Severomorského energetického centra môže priniesť pre EÚ stabilnú úroveň produkcie elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov a dôležité zníženie závislosti na energiách nielen z Ruska. Európa už dokázala ruský plyn nahradiť najmä vďaka LNG terminálom, ktorými dokážeme importovať plyn aj z USA, či prípadne Kataru. Zvýšenie podielu na produkcii elektriny z obnoviteľných zdrojov a lepšie prepojenie elektrickej infraštruktúry a nízka úroveň ročnej návratnosti sú hlavnými pozitívami projektu. (zl)

Nórsko je čistým exportérom energií. Energiu vyrába najmä vo vodných elektrárňach.

– Na druhej strane je ale budovanie tohto komplexu finančne a logisticky náročné.
– Projekt zvýši úroveň znečistenia mora a zhorší biodiverzitu tohto regiónu. V
– Veterné turbíny sú finančne nákladné, keď cena inštalácie jednej takejto výkonnej turbíny sa pohybuje od 21-24 miliónov USD.
– Životnosť turbín je približne 20 rokov, čiže z dlhodobého hľadiska si projekt vyžiada viacero reparácií.
– Keďže je do projektu zapojených viacero krajín, jednotlivé národné orgány budú musieť rozhodnúť o regulačnom režime a alokačnom režime vlastníctva medzi jednotlivými uzlami elektrárne.
– Prechod EÚ na zelenú energiu by mohol byť ohrozený kvôli slabej ponuke dodávok kľúčových materiálov. V tomto prípade je pre EÚ dôležitá Čína, ktorá disponuje väčšinou zdrojov a dodáva ich do EÚ. V prípade politicko-ekonomických problémov Číny môže EÚ utrpieť problémy v bezpečnosti dodávok.
– Významné riziká dodávateľského reťazca sa musia riešiť pre elektrolyzéry, komponenty vysokonapäťového prúdu (HVDC) a základov uzlov.

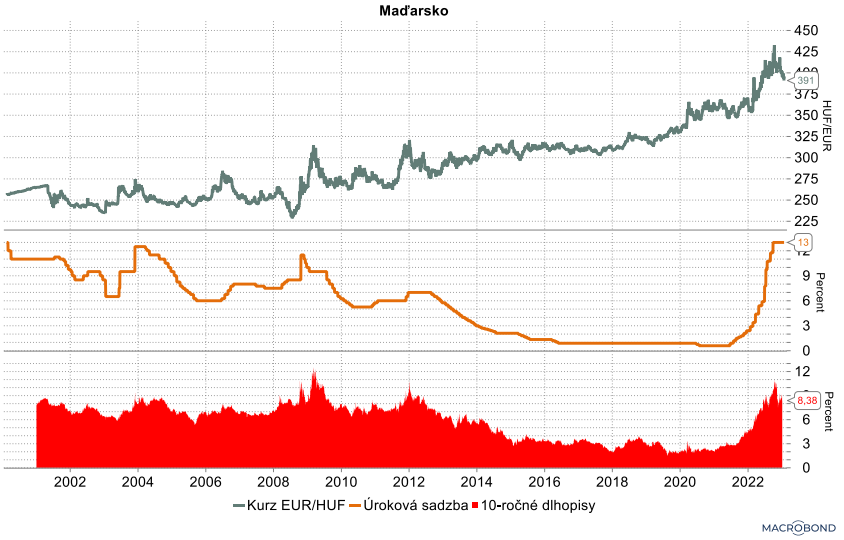
Podieľ obnoviteľných zdrojov na produkcii elektrickej energie

Zdroj: energy-charts.info

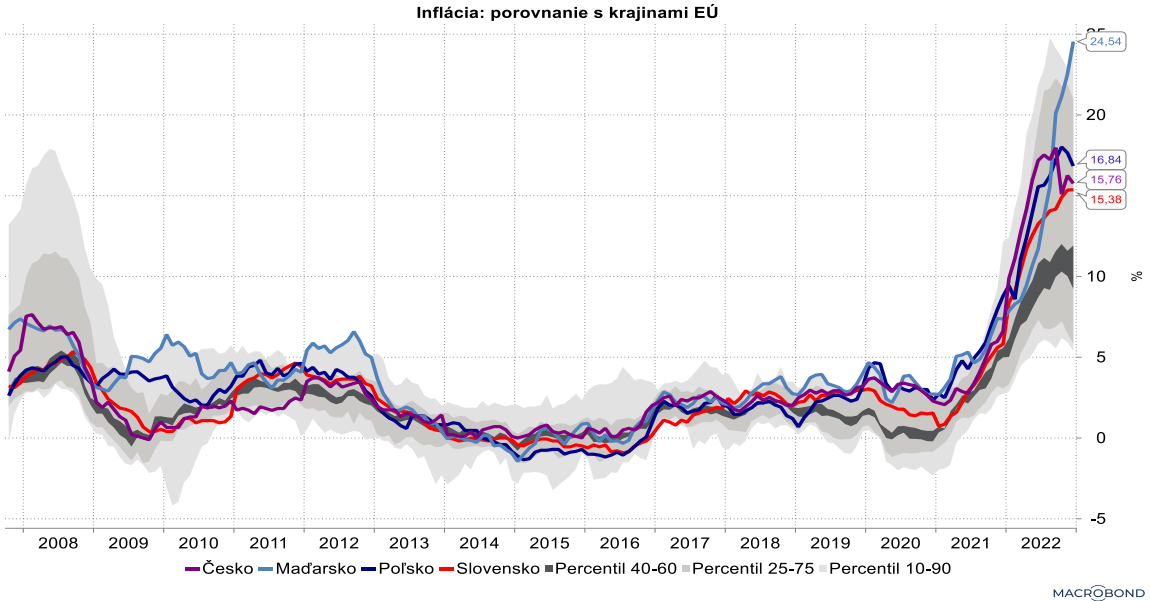
Maďarsko, ako líder v zdražovaní

*Maďarsko sa s infláciou **25 %** dostalo na čelo najrýchlejšie rastúcej inflácie v EÚ.*

Inflácia vo vyšehradskej štvorke sa začína obracať. V Česku a Poľsku klesla druhý mesiac po sebe, na Slovensku stagnovala na úrovni 15,4 %, čo je najnižšia hodnota s pomedzi krajín V4. Rast spotrebiteľských cien sa zrýchlil len v Maďarsku, ktoré si tak zaistilo pozíciu najrýchlejšie rastúcej inflácie v EÚ. Tak ako inde, aj infláciu v strednej Európe poháňajú najmä rastúce ceny potravín a energií, kde úlohu zohráva aj zvýšená závislosť od ich dodávok z Ruska. Zmeny v cenách energií začiatkom roka pravdepodobne ešte zvýšia inflačné tlaky, čo prinúti centrálne banky držať sadzby zdvihnuté dlhšie. Za zvýšením inflácie v Maďarsku bol najmä koniec cenových stropov na pohonné hmoty, ktoré viedli k ich nedostatku. Vláda ich zrušila na začiatku minulého mesiaca a ceny na čerpacích staniciach poskočili zhruba o štvrtinu. Avšak do decembrovej inflácie sa plne nepremietli a pohonné hmoty prispejú k tomu, že januárový rast cien presiahne 25 %. Cenové stropy malo Maďarsko udržať dlhodobo práve vďaka výrobe z lacnej ruskej ropy. Lenže maďarská rafinéria MOL nebola schopná pokryť celý trh a už v lete obmedzila predaj zlacneného paliva na 50 litrov na osobu. Práve permanentný nedostatok pohonných hmôt prinútil vládu nakoniec regulované ceny zrušiť. Maďarsku stávka na lacné ruské energie nevyšla ani pri iných komoditách. Maďari majú pravdepodobne nastavené kontrakty na nákup energií s dvojmesacnym oneskorenim oproti holandskej burze. Ešte v lete minulého roku sa dvojmesačné oneskorenie oproti trhovým cenám zdalo výhodné. Počas zimy zvyknú ceny plynu stúpať z dôvodu rastúcej spotreby. Plus dvojmesačného oneskorenia mal spočívať v tom, že maďarská ekonomika bude počas chladných mesiacov a rastúcej spotreby nakupovať ruský plyn za nižšie jesenné ceny. Avšak ceny dosiahli maximá v lete a v zime klesli. Maďari kvôli tomu v časoch klesajúcich cien nakupujú drahý ruský plyn. V krajine môžu onedlho nastať aj problémy s financovaním, keďže agentúra Fitch zhoršila výhľad ratingu Maďarska na negatívny zo stabilného, čo znamená, že by mohla v najbližších mesiacoch hodnotenie úverovej spoľahlivosti krajiny zhoršiť. Maďarsko má rating na úrovni BBB, čo predstavuje nižšiu strednú kvalitu dlhu a sú to len dva stupne od špekulatívneho pásma. (mv)

Hlavným dôvodom vysokej inflácie je zrušený strop na pohonné hmoty a drahé energie.

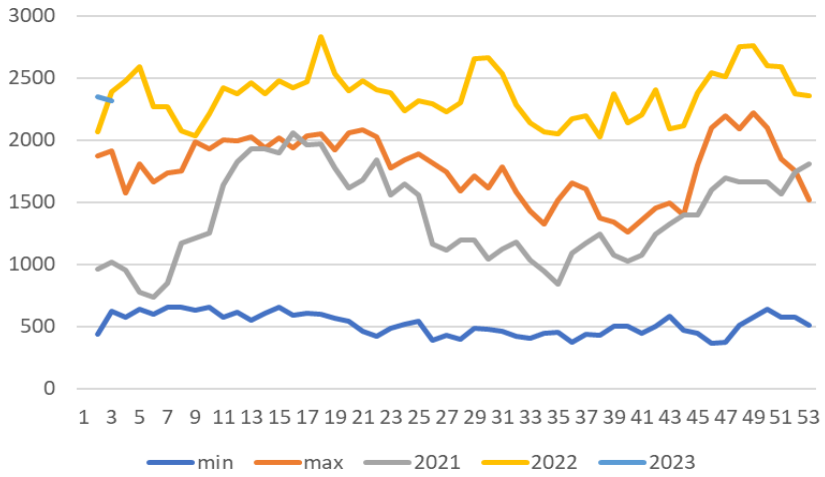

Na ako dlho porazilo Nemecko ruský energetický tlak?

Nemecko sa snaží vybudovať kapacitu LNG terminálov, aby pokryla ruský plyn.

Zdá sa, že Nemecko prežije túto zimu bez ruského plynu, na ktorom bolo predtým závislé. Otázkou teraz je, či dokáže vyplniť medzeru aj v nadchádzajúcich zimách a za akú cenu. Najväčšia európska ekonomika nedostala ruské dodávky od septembra, ale je nepravdepodobné, že by v najbližších mesiacoch čelila nedostatku plynu, čo je pôsobivý výkon, ak vezmeme do úvahy, že pred inváziou na Ukrajinu bolo Nemecko závislé od Ruska na 52 % svojho dovozu. Nemecko je jedným z najväčších svetových dovozcov plynu, približne 95 % svojej spotreby odoberá zo zahraničia. Plyn je pre Nemecko po rope druhým najdôležitejším zdrojom energie.

Dovoz LNG plynu do EÚ k 18.1.2023, Zdroj: brugel

Záchrana prišla v podobe skvapalneného zemného plynu, potrubných zásielok z Nórska a Holandska a uhlia. Teplé počasie, ktoré znížilo dopyt po vykurovaní tiež zohralo svoju úlohu. Aktuálnym cieľom Nemecka je vybudovať kapacitu, ktorá poskytne Nemecku mať toľko plynu ako pred inváziou bez dovozu z Ruska. Kapacita je však len polovica úspechu: bez dlhodobých zmlúv čelia nákupcovia LNG tvrdej konkurencii na medzinárodných trhoch. A neočakáva sa, že množstvo LNG dostupného vo svete sa výrazne zvýši počas najmenej troch rokov. Ak sa čínska ekonomika po uvoľnení obmedzení COVID-19 zotaví, mnohé objemy už nemusia byť pre Európu k dispozícii. Odpojenie sa od Ruska bol veľkým ziskom pre Nórsko a Holandsko. Nórsko je teraz najväčším dodávateľom Nemecka (33 %), po takmer strojnásobení svojho celkového exportu v minulom roku. Avšak Oslo očakáva, že toky zostanú stabilné počas nasledujúcich štyroch až piatich rokov, ale potom sa postupne znížia, keď budú zásoby vyčerpané. Holandsko do decembra strojnásobilo svoj mesačný podiel na nemeckom dovoze. Väčšina z toho sa však vyťažila z jej kľúčového plynového poľa v Groningene, ktorého odstavenie je naplánované na budúci rok, pretože ťažba vyvolala stovky zemetrasení.

Plyn sa do Nemecka do konca roku 2022 dovážal iba potrubím. Nemecko nemalo vlastné terminály na spätné splyňovanie LNG a dovozy vstupovali cez terminály susedných krajín, najmä Belgicka a Holandska. Nemecko tiež dostáva časť LNG prostredníctvom cestnej nákladnej dopravy. Po celé roky sa zdalo, že neexistuje

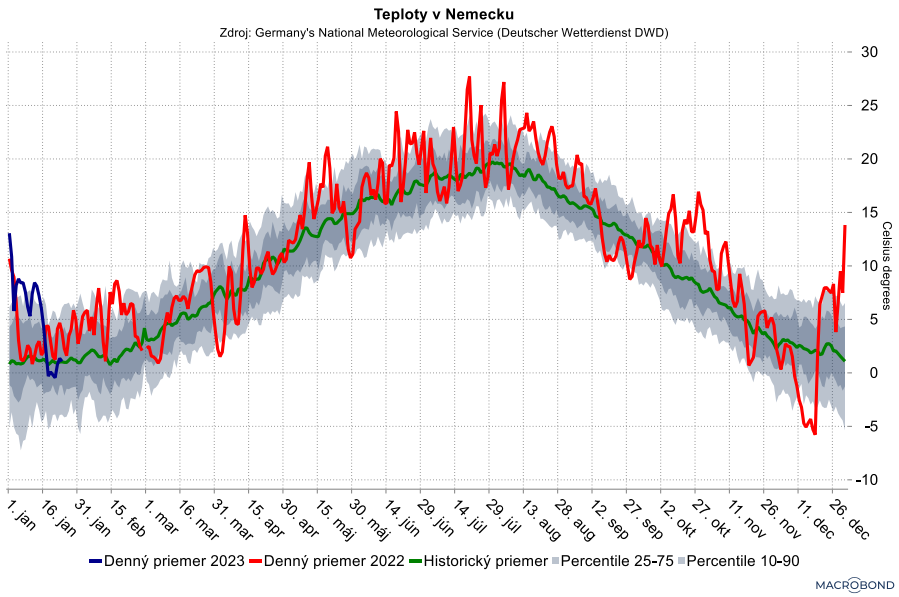
LNG terminály v Nemecku

Nemecko stavia jeden pevninský terminál a zvyšok chce vykryť prenájmom plávajúcich terminálov.

Nemecko		Ročný objem (miliárd m3)	Začiatok prevádzky	Ukončenie prevádky
Brunsbüttel	pevný pobrežný terminál	12	2026	
Wilhelmshaven	plávajúce terminály	10	december 2022	
Brunsbüttel		8	január 2023 (v skúšobnej dobe)	2026
Wilhelmshaven 2		5	júl 2023	2025
Stade		13,3	do konca 2023	2026
Lubmin			do konca 2023	
Lubmin 2		4,5	január 2024	
Lubmin 3				

Vysoké teploty v zime dokázali znížiť spotrebu plynu až o 14 %.

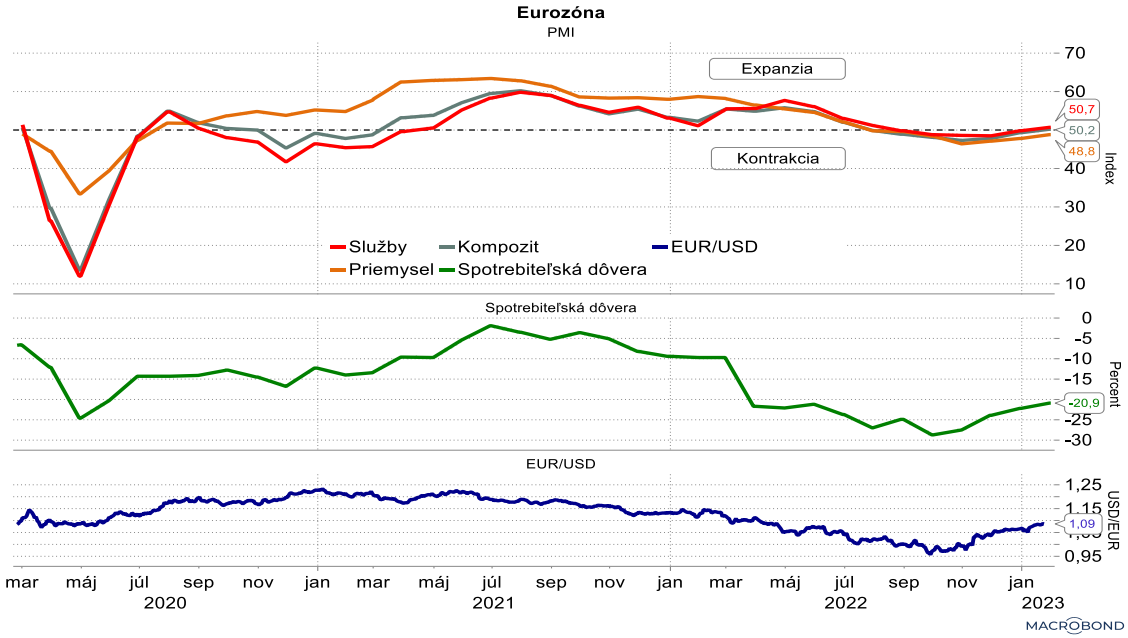
dopravy. Po celé roky sa zdalo, že neexistuje žiadny ekonomický dôvod pre priamy dovoz LNG do Nemecka, keďže krajina je tak dobre napojená na príjem plynu potrubím zo susedných krajín a pretože európske dovozné kapacity LNG boli značne nedostatočne využívané. To spôsobilo, že diskusia o domácom termináli LNG sa zastavila. To sa po napadnutí Ukrajiny zmenilo. Okrem pevných pobrežných terminálov plánuje nemecká vláda prenajať 5 plávajúcich terminálov, z ktorých dva boli nainštalované do zimy 2022/2023. Vybudovanie terminálov LNG bez toho, aby prichádzali nové dlhodobé zmluvy, problém nevyrieši . (mv)

Vyhliadky európskej ekonomiky

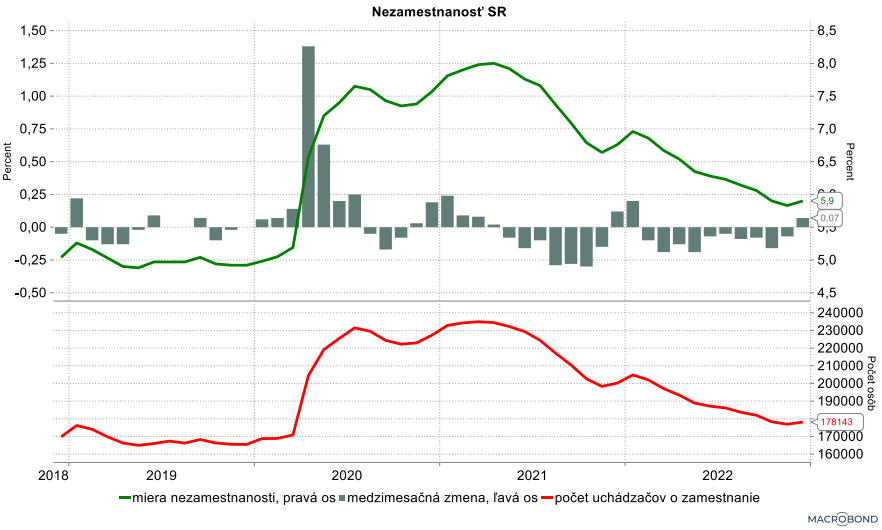
S ekonomikou eurozóny to nevyzerá až tak zle, ako sa predpokladalo a to najmä vďaka relatívne nízkym burzovým cenám elektriny a plynu. A od Európskej centrálnej banky sa očakáva rázne jšie zvyšovanie úrokových sadzieb ako od amerického Fedu. To vedie k posilňovaniu eura, ktorého kurz voči doláru sa dostal na 9-mesačné maximum a to napriek aj napriek tomu, že úrokový aj inflačný diferenciál hrá v prospech USA. Dôvera spotrebiteľov v ekonomiku eurozóny aj celej EÚ stúpla štvrtý mesiac za sebou a dosiahla 11-mesačné maximum, avšak naďalej sa nachádza pod dlhodobým priemerom. Podnikateľská aktivita v eurozóne sa v januári vrátila k miernemu rastu. Súhrnný index nákupných manažérov (PMI) vzrástol na 50,2 bodu z decembrových 49,3 bodu a prekonal očakávania. Hranica 50 bodov oddeľuje rast od poklesu. Mohlo by to znamenať, že ekonomický pokles by nemusel byť taký vysoký, ako sa očakávalo a región by sa mohol vyhnúť recesii. Podobne to je aj v prípade najväčšej európskej ekonomiky Nemecka. Nemecká ekonomika sa zdá byť odolnejšia ako sa očakávalo, uviedla Bundesbanka. Všeobecne sa očakávalo, že Nemecko, ktoré sa vo veľkej miere spolieha na ruský plyn, utrpí v tomto roku recesiu, avšak podľa najnovšej prognózy má ekonomika Nemecka v roku 2023 vzrásť o 0,2 %. (mv)

V Eurozóne rastie index výrobných manažérov, ale aj spotrebiteľská dôvera, čo by mohlo znamenať, že ekonomika sa neprepadne do recesie.

Trh práce na Slovensku

*Evidovaná nezamestnanosť na Slovensku mierne vzrástla na **5,9 %**.*

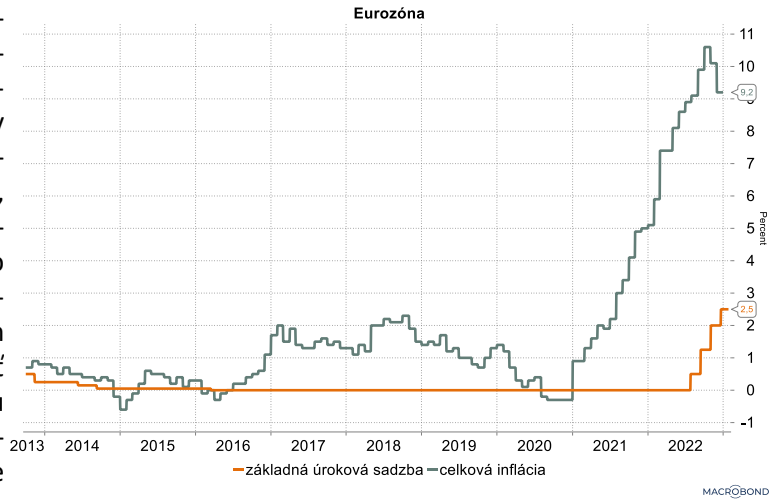

Zatiaľ čo americké technologické giganty prepúšťajú vo veľkom, Slovensko tento problém nemá. Nezamestnanosť v decembri na Slovensku po desiatich mesiacoch poklesu síce mierne vzrástla, avšak dá sa to považovať za sezónny jav, pretože koncom roka dochádza pravidelne k ukončeniu sezónnych prác. V decembri celková nezamestnanosť dosiahla 6,56 % oproti novembrovým 6,52 %. Stúpla aj častejšie uvádzaná evidovaná nezamestnanosť, ktorá nezahŕňa ľudí bez práce na PN či OČR. Zvýšila sa z 5,83 % v novembri, čo bola najnižšia hodnota za dva a pol roka, na 5,9 % v decembri. Netreba však zabúdať aj na pôsobenie iných faktorov, ako zvýšené ceny, utlmenie spotrebiteľského dopytu či spomalenie globálnej aktivity, ktoré môžu viesť v ďalších mesiacoch k miernemu nárastu nezamestnanosti, ale zdá sa, že trh práce aspoň nateraz dobre odoláva energetickej kríze. Naďalej je tu vysoký počet voľných pracovných miest. Najviac voľných pozícii zostáva pre operátorov výroby a nekvalifikovaných pracovníkov. Problém však je v regionálnych rozdieloch a kvalifikácii. Naďalej pokračuje aj rast v zamestnávaní cudzincov. I keď v poslednom mesiaci roka ich pribudlo najmenej od januára 2022, celý rok ich počet dosahoval rekordy. V decembri ich bolo takmer 88 tisíc, keď si oproti predchádzajúcemu roku zamestnanie našlo 19,8 tisíc cudzincov, čo je viac ako 29 % nárast. (mv)

ECB pokračuje v sprísňovaní svojej politiky

ECB reagovala na vysokú infláciu neskôr ako americký FED.

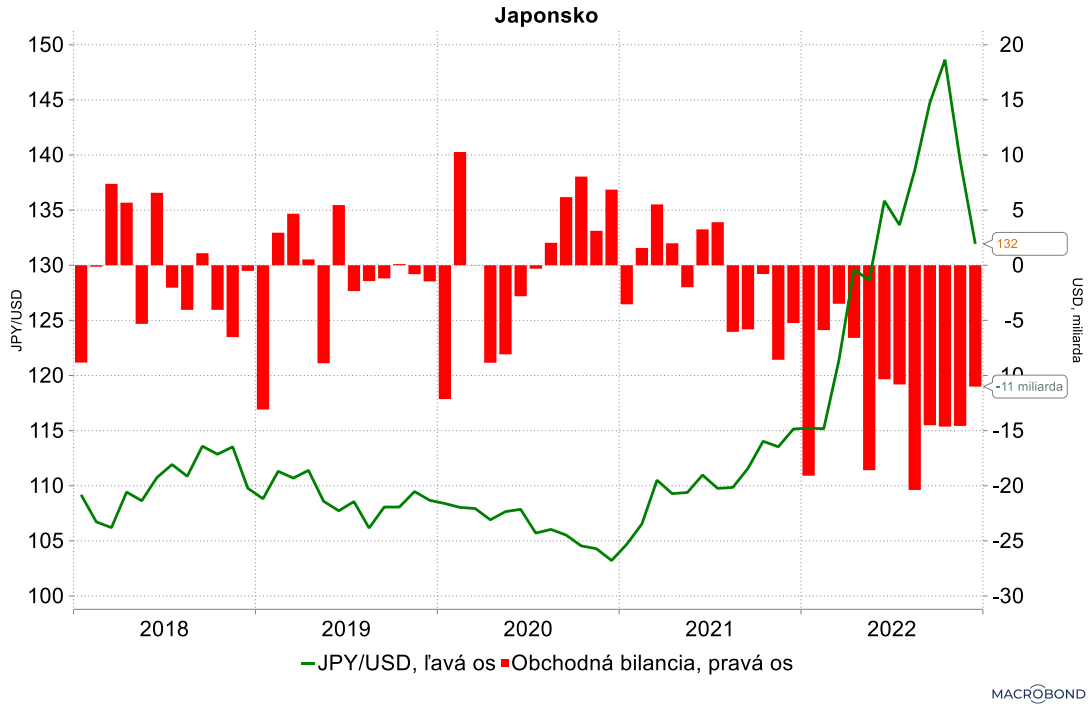
Po minulotýždňovom zverejnení výsledkov rastu inflácie v Eurozóne prišlo tento týždeň rozhodnutie o ďalších plánovaných krokoch ECB. Vzhľadom na to, že decembrová výška inflácie dosiahla úroveň 9,2%, čo síce naznačuje spomalenie, ale nie dostačujúce, budeme vo februári a v marci sledovať ďalšie zvýšenie základnej úrokovej sadzby. Rozhodnutie tak bolo, nielen nami, očakávané. Dôjde však k miernemu spomaleniu tempa a navýšenie sadzby bude na úrovni 50 percentuálnych bodov. ECB však upozorňuje, že sa sprísňovanie politiky týmto určite nekončí a bude pokračovať aj v máji a júni. I keď to, v akej výške v tomto čase navyšovanie bude, je ešte príliš ťažko predpovedať. Zvyšovanie základnej sadzby sa teda v najbližších mesiacoch bude premietať v konečnom dôsledku do znižovania kúpnej sily obyvateľov naprieč eurozónou a určite ovplyvní aj ďalšie spomaľovanie ekonomiky. Verme však, že do istej miery toto rozhodnutie skutočne pomôže aj spomaliť rast inflácie. Stále však ostáva v platnosti, že problémom inflácie nie je jej zakorenenie do ekonomiky, ale že jej spomalenie závisí predovšetkým od vývoja cien energií. Prílišné zdvihnutie sadzieb by sa tak mohlo ukázať ako kontraproduktívne. (jh)

Japonský zahraničný obchod oslabil

Deficit japonského zahraničného obchodu sa v decembri medziročne zväčšil. Vzhľadom na to, že je japonské obchodovanie v deficite už takmer rok a pol, vznikajú tak obavy o sile možného oživenia tejto ekonomiky. Zvyšovanie deficitu v Japonsku bolo vyvolané predovšetkým slabnúcou menou, keďže oslabený jen predražuje hodnotu importov. Na strane druhej kvôli slabému globálnemu dopytu nedochádza k zvyšovaniu exportov, ktoré by bolo pri slabnúcej mene očakávané a ktoré by výslednú bilanciu podporilo smerom nahor. Navyše na zahraničných trhoch sa hodnota exportov ešte oslabuje. Japonsko ako tretia najväčšia ekonomika sveta sa pomerne dlho držala so svojou menou v stabilnom rozmedzí jej hodnoty. Jen tak predstavoval dlhé roky silnú a stabilnú menu, ktorá rovnako ako napríklad dolár slúžila ako uchovávateľ hodnoty a krajina si dokonca vyslúžila pozíciu najväčšieho veriteľa voči zahraničiu. Vzhľadom ale na vývoj v posledných mesiacoch, mena oslabila. Japonsko totiž na rozdiel od iných krajín nemalo v minulosti problém s infláciou ale práve s deflâciou. Snahy krajiny boli preto vlastne opačné a teda nie infláciu krotiť ale naopak ju priniesť do ekonomiky, aby mohla stimulovať jej rast. Centrálna banka Japonska preto v čase, keď ostatné krajiny zdvíhali úrokové sadzby aby brzdili rast inflácie, ostala pri svojej politike a ponechala základnú úrokovú sadzbu zápornú. Tento protiprúd práve zakýval hodnotou meny, pretože investori sa obrátili k výnosnejším menám. Vplyv na výsledok obchodovania má určite aj spomínaný pokles globálneho dopytu, na Japonsko predovšetkým pokles dopytu v Číne, ktorá patrí k najhlavnejším partnerom. Do tretice, vo všeobecnosti má na zahraničný obchod vplyv určite takisto globálny rast cenovej hladiny. Hodnota dovozu v decembri dosiahla v tejto krajine 10 235 miliárd jenov, čo predstavuje medziročne nárast o takmer 21%. Okrem slabnúcej meny je vysoká hodnota importov dôsledkom aj spomínaných vysokých cien komodít. Nemusí sa teda jednať o skutočné zvýšenie nakupovaných objemov. Najväčšie medziročné zmeny nákupov boli zaznamenané u palív, až o 44%, u elektrických zariadení o 8,5% (kde najväčším ťahúňom bol nákup polovodičov) a chemikálii o 30%. Čo sa týka exportu, ten dosiahol hodnotu 8 787 miliárd jenov a medziročne tak narástol o 11,5%. Slabší výsledok vývozu môže byť pritom spôsobený asi práve spomínaným poklesom exportu do Číny a takisto do Ruska. Z najdôležitejších kategórií v decembri zaznamenali medziročný rast predaje dopravných zariadení o 14,5% a strojov o vyše 13%, elektrické zariadenia si polepšili o 6% a priemyselné tovary o vyše 8%. Ako sme naznačili, ďalší vývoj zahraničného obchodu ako aj celkové oživenie japonskej ekonomiky sa odvíja v prvom rade od nastavenia menovej politiky, ktorá ovplyvňuje silu japonského jenu. (jh)

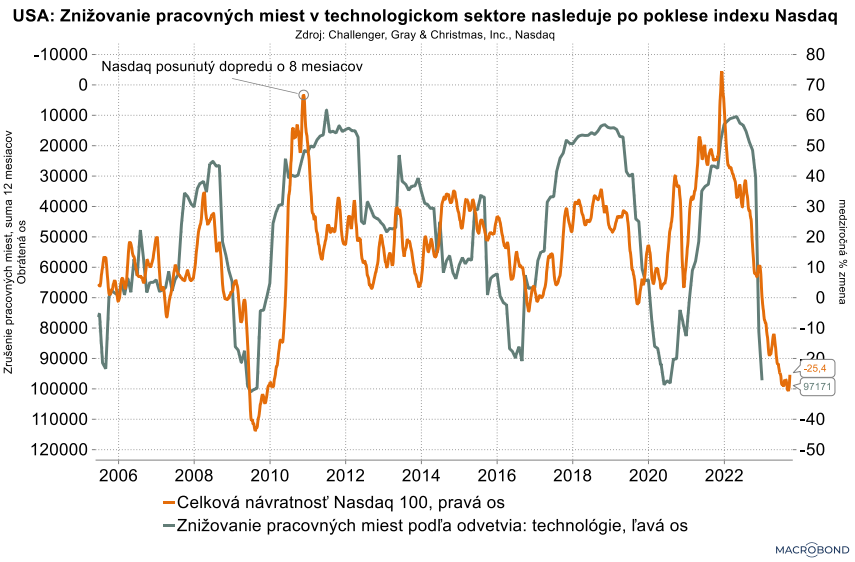
*Hodnota dovozu v decembri dosiahla v tejto krajine **10 235 miliárd jenov**, čo predstavuje medziročne nárast o takmer **21%**.*

Technologickí giganti vo veľkom prepúšťajú

Pracovné pozície v technologických firmách sú nadpriemerne platené. Firmy aktuálne prepúšťajú tisíce neefektívnych zamestnancov.

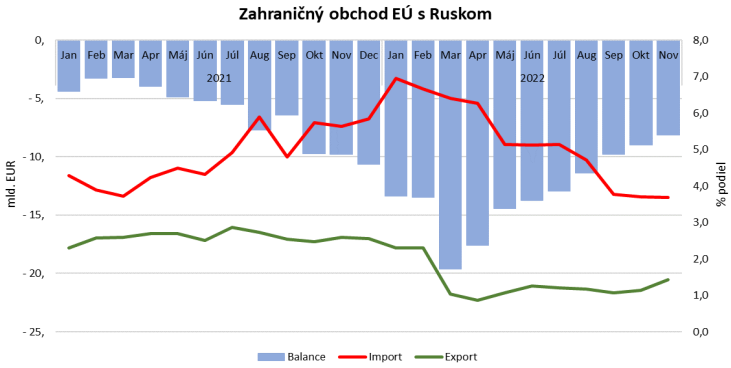
Pred istým časom Macrobond zverejnil predikciu, kde na základe prepadov technologických akcií NASDAQ predpovedal prepúšťanie vo veľkých technologických firmách. Podľa aktuálnych správ sa zdá, že bola táto predpoveď správna. Ukazuje sa teda tak zjavne, že predikcie rastu tohto sektoru, ktoré vznikli počas pandémie, boli príliš optimistické. Počas decembra minulého roku bolo z technologického priemyslu prepustených viac ako 14-tisíc osôb, január bude na tom asi podobne, keďže Google, respektíve jej materská spoločnosť Alphabet najnovšie prepustila 12-tisíc zamestnancov. Okrem spoločnosti Google znižuje svoje stavy aj napríklad spoločnosť Microsoft, ktorá do konca marca prepustí 10-tisíc zamestnancov. Od novembra je v procese prepúšťania aj spoločnosť Amazon aj spoločnosť Meta, prvá plánuje zrušiť 18-tisíc pracovných miest a druhá spomenutá 11-tisíc. V technologickom sektore sa tak naplno odráža nechuť investorov bojovať s vysokým rizikom a neistotou, ktorá sa premieta hlavne vo vysokých úrokových sadzbách, vysokej inflácii či v obavách z recesie. Spoločnosti teda čelia vyšším nákladom, čo následne vytvára nižšiu hodnotu pre akcionárov. Túto klesajúcu hodnotu akcií sa tak spoločnosti snažia vykompenzovať práve zefektívnením fungovania a znížením nákladov na prácu. Aj v prípade Microsoftu bol dôvodom prepúšťania očakávanie pomalšieho rastu príjmov. Treba však povedať aj to, že trh práce v Spojených štátoch je stále silný a nezamestnanosť sa pohybuje na veľmi nízkej úrovni, 3,5%. To znamená, že FED pravdepodobne určite neupustí od svojej aktuálnej reštriktívnej politiky. Môžeme teda predpokladať, že následkom toho bude prepúšťanie na stole ešte istý čas a nie len v spoločnostiach v technologickom sektore. (jh)

Švédsko objavilo zásoby vzácnych kovov

Švédsko môže prispieť k väčšej nezávislosti EÚ od importov kovov. Švédska štátna ťažobná spoločnosť pred nedávnom objavila v meste Kiruna zásobu viac ako 1 milión ton oxidov vzácnych zemín. Kovy vzácnych zemín sa vyznačujú výbornými magnetickými vlastnosťami a vo veľkom sa preto používajú pri výrobe takmer všetkých v dnešnej dobe bežne používaných zariadení. Tieto prvky tak môžeme nájsť na viacerých miestach vo vozidlách, elektronike, veterných turbínach atď. Okrem toho si tieto prvky nachádzajú svoje uplatnenie aj pri elektrických automobiloch. Možno tak predpokladať, že dopyt po týchto prvkoch bude do budúcna rásť a pre EÚ bude tak výhodou, mať svoj vlastný zdroj tejto suroviny, keďže väčšina sa aktuálne ťaží v Číne. Treba však dodať, že realitou sa môže táto ťažba stať zhruba v horizonte 10 rokov. Európe navyše teraz chýba aj kapacita na spracovanie týchto kovov a takisto na výrobu medziproduktov. Objav tak môžeme zatiaľ vnímať ako príležitosť pre EÚ do budúcna. (jh)

Zahraničný obchod EÚ s Ruskom

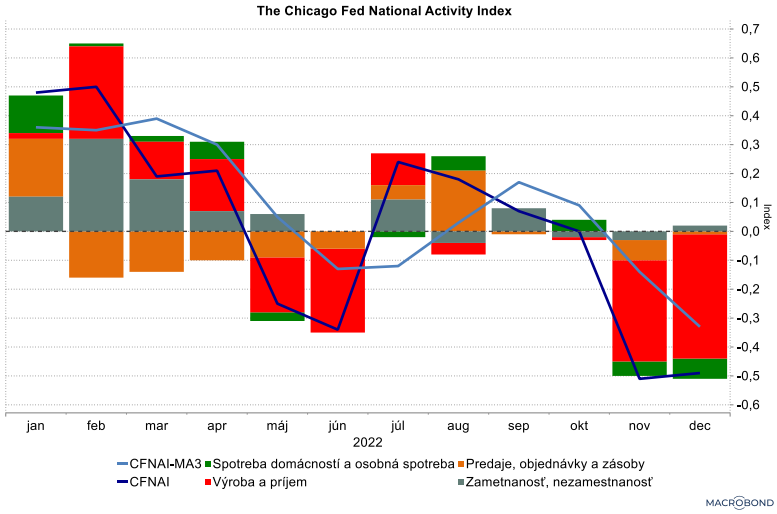

Podľa dát z Eurostatu obchodný deficit medzi EÚ a Ruskom vyvrcholil v marci 2022 na 19,6 mld. EUR, následne postupne klesal a v novembri 2022 dosiahol 8,1 mld. EUR. Rusko patrilo k významným obchodným partnerom EÚ a v roku 2021 až 8% dovezeného tovaru pochádzalo z Ruska a 4% tvoril export do Ruska. Podiel Ruska na importe do krajín EÚ v období od februára do novembra 2022 značne klesol z 6,7% na 3,7%. Za to isté sa obdobie oslabil aj export, ktorý poklesol sa znížil takmer o polovicu z 2,3% na 1,4%. Dovozné a vývozné sankcie sa dodnes týkajú kľúčových surovín a produktov a ich účinky sú obzvlášť viditeľné v posledných mesiacoch. Patrí medzi nich uhlie, ropa, hnojivá, železo a oceľ či zastropovanie cien plynu. Pri týchto dovážaných surovinách sa zaznamenáva výrazný pokles okrem niklu, ktorého podiel na importe sa mierne zvýšil. Nikel sa používa najčastejšie vo vojenskom priemysle na tvrdené pancierové platne pre tanky, zliatiny niklu pre protilietadlové zbrane a muníciu či lietadlové turbíny. Krajiny EÚ pracujú na ďalšom, už desiatom balíčku sankcií proti Rusku, ktorý nadobudne účinnosť budúci mesiac okolo 24. februára, kedy ubehne rok od napadnutia Ukrajiny Ruskom. Sankcie budú cielené na obmedzenie Moskvy v oblasti jadrového paliva, dovozu a vývozu diamantov či oslabenie obchodu s ich spojencom-Bieloruskom. (mvj)

Rast ekonomiky USA

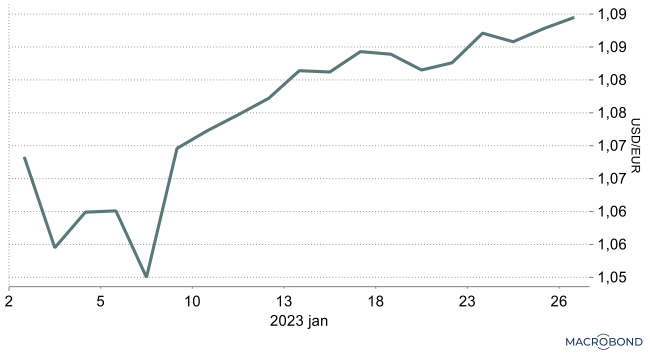
Ekonomika USA predbežne v poslednom kvartáli roku 2022 medzikvartálne vzrástla o 2,6% po skoku o 3,2% v predchádzajúcom štvrťroku a dvoch priamych poklesoch v prvej polovici minulého roka. Čo sa týka rastu ekonomiky za celý uplynulý rok, tak USA spomalila svoj rast HDP na 2,1% čo je pod úrovňou 5,9% dosiahnutej v roku 2021, kedy oživenie bolo spôsobené prepadom v 2020 a bližšie k predpandemickým hodnotám 2,3% z roku 2019. Spotrebiteľské výdavky na tovary a služby, ktoré tvoria viac než dve tretiny ekonomickej aktivity Američanov v 4. štvrťroku mierne vzrástli na 2,5%, čo však môže byť v dôsledku nárastu výdavkov na tovary a služby. Ďalším sledovaným ukazovateľom, ktorý odzrkadľuje ekonomický rast je CFNAI (The Chicago Fed National Activity Index) a je určený na meranie celkovej ekonomickej aktivity v Spojených štátoch a s ňou súvisiaci inflačný tlak. Index je založený na váženom priemere 85 existujúcich mesačných ukazovateľov národnej ekonomickej aktivity vrátane produkcie, spotreby domácností, zamestnanosť a predajov. Nulová hodnota indexu je spojená s expanziou národného hospodárstva pri priemernom tempe rastu, pričom záporné hodnoty indikujú podpriemerný rast a kladné hodnoty nadpriemerný rast. Vydáva sa na mesačnej báze a aktuálne za december index vzrástol na -0,49 z novembrových -0,51. Presnejší obraz o stave ekonomického rastu poskytuje trojmesačný kĺzavý priemer indexu CFNAI-MA3, ktorý sa v decembri znížil na –0,33 z -0,14 v novembri. V porovnaní s decembrom 2021 mal CFNAI kladnú hodnotu +0,09 a trojmesačný kĺzavý priemer bol na úrovni +0,48. (mvj)

Obdobia ekonomickej expanzie sa historicky spájali s hodnotami CFNAI-MA3 ***nad –0,70*** *a naopak, obdobia ekonomického poklesu boli historicky spájané s hodnotami CFNAI-MA3* ***pod –0,70***

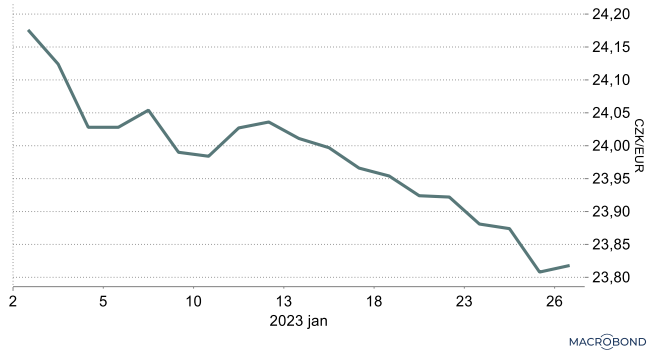

AKTUÁLNY VÝVOJ NA TRHOCH

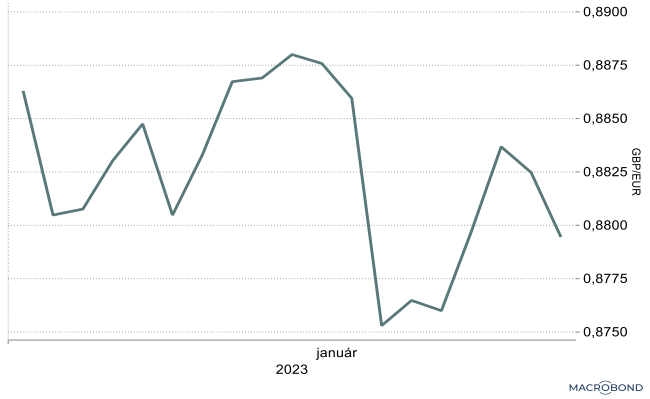
EUR/USD

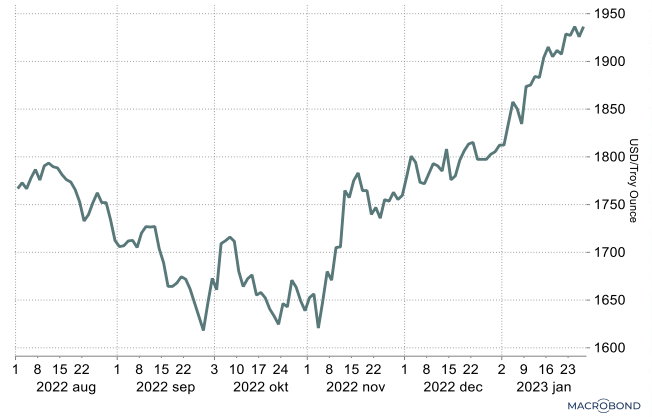
EUR/CZK

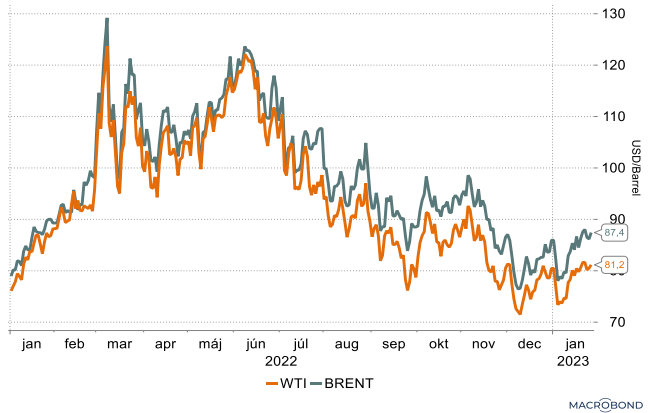
EUR/GBP

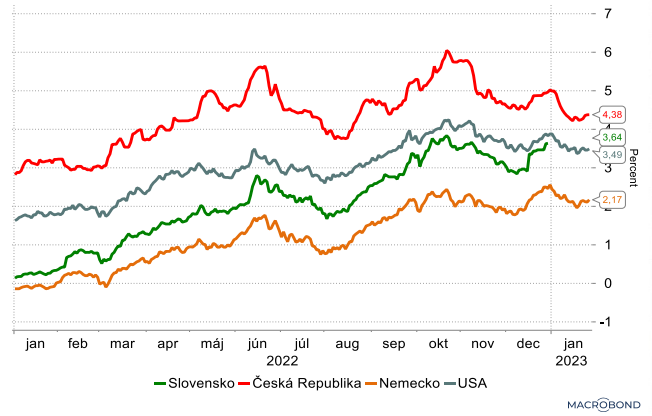
ZLATO

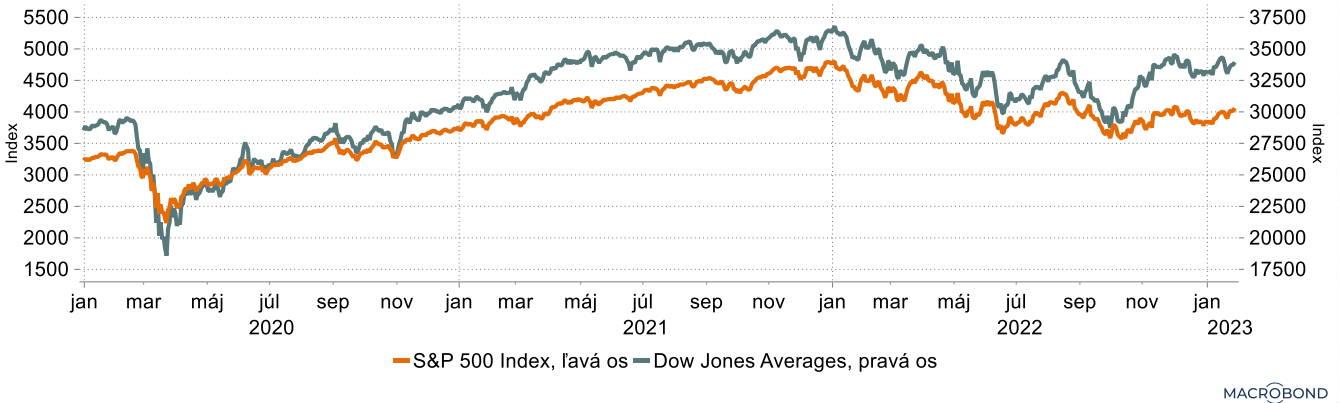
ROPA

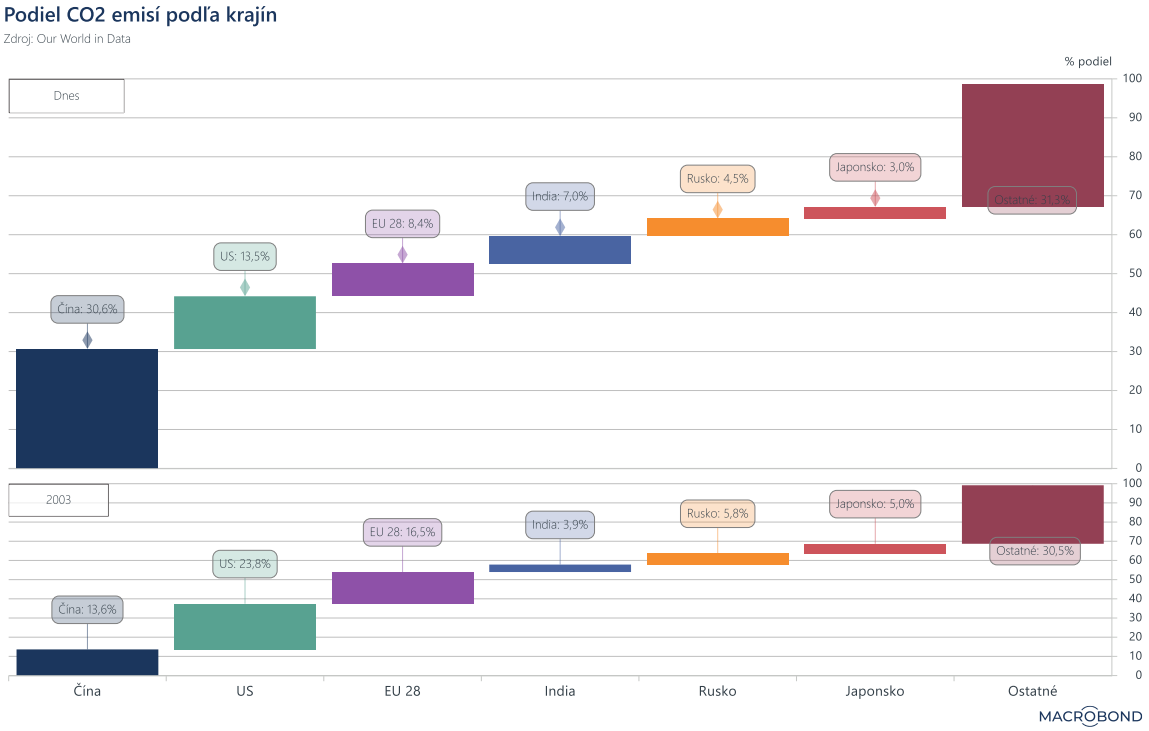
10-ROČNÉ DLHOPISY

INDEXY

GRAF, KTORÝ NÁS ZAUJAL

Tento dokument je publikovaný pre spoločnosti skupiny BENCONT , a môže byť reprodukovaný a ďalej šírený len s jej písomným súhlasom. Informácie v tomto dokumente boli získané z externých zdrojov, ktoré boli spoločnosťou považované za spoľahlivé.

Analytici:

Jozef Prozbík
prozbik@bencont.sk
Nebesník Martin
nebesnik@bencont.sk
Bruchánik Rudolf
bruchanik@bencont.sk
Vražda Ján
vrazda@bencont.sk

Junior analytici:

Ďurišková Petra
Maslan Martin
Vražda Martin
Huňorová Júlia
Lauko Zdenko
Vajdiarová Margita

Vajnorská 100/A
831 04 Bratislava
www.bencont.sk

BENCONT INVESTMENTS BENCONT GROUP BENCONT DEVELOPMENT